

gukat a nagy nyilvánosság elé fogják vinni. E bizottságban foglalkozott Boyer koponyamérésekkel, természetesen a hülye, abnormalis gyermekeken. Az ily gyermekek rendszerint 20—25 cm.-terrel alacsonyabbak a rendeseknél, amint ezt már különben Simon dr. is megállapította volt régebben.* A fisygnomatikus átmérőben (= arczsélesség) nem igen találunk különbségeket, de a két nagy koponya-átmérő kisebb és pedig a haránt átmérő 2 mm-rel, a mellső-hátsó 4 mm-rel körülbelül. A variatiók 7 mm-en felül lehetnek, holott a normalisoknál 4—5 mm-en belül maradnak.

Külön bizottság foglalkozik a különféle egyéni képességekkel. Elnöke Malapert a Nagy Lajos-lyceum philosophia-tanára. Munkáját e bizottság a nyelv, a beszédfejlődés tanulmányozásával kezdte.

Szükség szerint alakulhatnak azután újabb bizottságok. Így kiállításban van a testgyakorlás tanulmányozására egy külön bizottság szervezése. Napjainkban ennek tanulmányozása nagyon fontos kérdéssé vált. E bizottságok szervezésénél az a jó körülmény, hogy nem lehetnek egyoldalúak, nem esküdhetnek egy tanításra, annyira heterogén elemekből állanak, orvosokból, tanárokból stb. S e bizottságok — mint Binet mondja — egyáltalán nem a csacska társalgásnak, hanem a komoly munkának bizottságai. S valóban igazat kell nekik adnunk, mikor azt mondja róluk, hogy mindnyájan el vannak telve amaz alapgondolattól, hogy a pszichologiai, pädagogiai, nevelésbeli kérdéseket, nem lehet megoldani irodalmi elméletekkel, hanem a tényeknek lassú, türelmes és aprólékos tanulmányozásával. *«Megfigyelni és kísérletezni, kísérletezni és megfigyelni — int elnökük, Binet — ez nemcsak a legjobb módszer, hanem az egyetlen módszer is, mellyel egy-egy szemernyi igazságot meghódíthatunk az erkölcsi világban ép úgy, mint a physikai világban.»* Érdemes meghallgatni és követni minálunk is. *Pekár Károly.*

*

— A «Ligue Française de l'Enseignement» 26. kongresszusa. E hatalmas szövetkezet ez évben, aug. 2—5-én Angersben tartotta nagygyűlését.

A kongresszus igen látogatott volt; a hivatalos hatóságokon, ú. m. a kerületi főnökön, az andersi polgármesteren, a felebbező tör-

Németországban megoldásra talált az úgynevezett kiségitő-iskolákban (Hilfschule), melyeket újabban az abnormitások egyes gyakoribb fajai szerint külön-külön szerveznek. P. K.

* Dr. Th. Simon: *Recherches anthropométriques sur 223 garçons anormaux âgés de 8 à 23 aus.* Année psychologique VI. 191—247. 1.

vényszék főelnökén, a generalprokurátoron, a tábornokon kívül jelen volt számos tanár, tanító és tanítónő, a művelődési egyesületek képviselői és a «Ligue» sok tagja. Említésre méltó, hogy a kongresszus alkalmából a katonai hatóságok azoknak a katonáknak, kik a «Ligue» tagjai, négy napi szabadságot adtak, hogy a gyűlés munkálatain részt vehessenek.

Buisson Ferdinand, a «Ligue» elnöke, ki a megnyitás napján elnökölt, először sürgönyt küldött Fallièresnek, a köztársaság elnökének, hogy őt a «Ligue» 3665 egyesülete nevében a kongresszus rokonszenvéről biztosítsa. A főtitkár, *Robelin Leo*, felolvasta a «Ligue» 1905. évi működéséről szóló jelentést. A többek közt azt a megjegyzést tette, hogy az 1904-ben kilátásba helyezett és az 1905. és 1906. években megismételt «szabad iskolák ünnepe» a felekezet nélküli állami népiskola valóságos nemzeti ünnepévé lett egész Franciaországban.

A kongresszus tárgyalásai öt bizottságban folytak le. Az első a «Comission de Propagande Generale» kutatta és megvizsgálta azon eszközöket, amelyek alkalmasak a szabad művelődés terjesztésére és a mostani intézmények javítására; a második bizottság a gyermekek egyenlő oktatásának kérdésével foglalkozott; a harmadik a leányok és asszonyok munkájáról tárgyalt; a negyedik a kötelező iparoktatás kérdését vitatta; az ötödik a kaszárnyák művelődési munkálataival s az iskolában történő katonai előképzéssel foglalkozott.

Igen érdekes jelentést terjesztettek elő a kongresszuson az úgynevezett «*Mission Laïque Française*» tevékenységéről; mintegy 40 «szabad missionáriust» küldtek már Madagaskar, Indo-China és Nyugat-Afrika kolóniáiba; azonkívül Salonikiban három felekezet nélküli iskolát rendeztek be, még pedig egy fiúgimnáziumot, egy leánygimnáziumot és kereskedelmi iskolát.

A kongresszus által kimondott óhajtasok közül különösen egy pont érdemel megemlést: a kongresszus a népnek az olvasás iránti hajlamát kíváná fokozni. E célból újításul azt ajánlották, hogy a népiskolákban egy úgynevezett *olvasóasztal* rendezzenek be, amelyen könyvek, folyóiratok stb. állnának a jó tanulók rendelkezésére s jutalmul a jó érdemjegyek helyett a legjobb tanulóknak megengednék az olvasóasztal használatát.

Igen élénk volt a tárgyalás az *előkészítő katonai oktatásról*. Egy 1903. évi katonai rendelet ugyanis bizonyos előnyöket ad azoknak az ujoncoknak (ú. m. az idő megrövidítése, a káplárság elnyerése stb.), akik előbb bizonyos tornagyakorlatokra járnak. A bizottság előadója ezt törvény által olykép kívánta szabályoztatni, hogy akkor két évi szolgálat is elég. De *Le Foyer* a többség nevében arra emlé-

keztette a kongresszust: A tudomány az iskolába, a vallás a templomba való, de ezt ilyképen kell kiegészíteni: «A tanító az iskolába, a pap a templomba s a káplár a kaszárnyába.» Az az ülés, melyen ezt tárgyalták, igen viharos volt s az elnök kénytelen volt a tárgyalást a szavazás előtt megszakítani; a következő napon azután az indítvány barátai és ellenzői egy közvetítő határozatban egyeztek meg.

A negyedik bizottság javaslatára követeli a kongresszus, hogy *minden 18 éven aluli fiúra vagy leányra nézve kötelező legyen az ipariskola.*

A kongresszus által elfogadott határozatok közt kétségtelenül az a legjelentékenyebb, mely *valamennyi gyermek egyenlő oktatását illeti.*

A kongresszus azon kívánságának adott kifejezést, hogy a központi bizottság a «Ligue» testületi és személyi tagjai szóval, írásban, példával és a nyilvános hatóságoknál személyes közbenjárás által követeljék a következőket:

1. Teljes oktatás, mely a fizikai, szellemi és ipari képességeket fejleszti, hogy azokat minden emberben az intenzitás és harmonia legmagasabb fokára emeljék.

2. A fiúk és leányok oktatása módszerének és programjának lehetőleg egységesítése és nevezetesen a diplomák értéke közt most fennálló igazságtalan különbség megszüntetése.

3. Ingyenes oktatás minden fokon és alakban, azaz, hogy vagyon hiánya miatt senki se legyen akadályozva természeti képességeinek fejlesztésében s a legjobb művelődési eszközök felhasználásában.

4. Az elemi oktatásnak, mint a nemzeti műveltség alapjának egyenlősítése s ennek következtében megszüntetése a gimnáziumok fizetéses elemi iskoláinak, melyek már a gyermekek közt meghonosítják a szociális egyenlőtlenséget.

Továbbá még azt kívánja a kongresszus:

1. Hogy ez alapelveket az árvákra, lelenygyermekekre s az elhagyott, az állam által támogatott gyermekekre is alkalmazzák.

2. Hogy a lelenházak tanítói, tanárai, felügyelői s a továbbképző egyesületek elnökei az egyetemek hatóságainak figyelmét azokra a tanítványokra felhívják, akiknél különös magasabb képességeket vetettek észre, úgy hogy ezeket a tanulókat azokba az iskolákba küldjék, melyek képességeiknek leginkább megfelelnek.

3. Hogy amennyire lehetséges, valamennyi zárt tanfolyamot, könyvtárt és laboratóriumot a népnek is megnyissák s a nép számára alkalmas tanfolyamokat rendezzenek kedvező időben.

4. Hogy az összes iskolai helyiségeket a szabad népművelő egyesületeknek bocsássák rendelkezésükre.

5. Hogy a «Ligue» központi bizottsága és tagjai legalább télen át rendszeres előadásokat rendezzenek főképp a vidéken vagy e cél elérése végett vándorszónokokból alkossanak egyesületeket.

Petit Ede indítványára a kongresszuson résztvevők a «tanulók kölcsönösségét» kötelezőnek mondták ki. (Ezek kölcsönös tanulóbiztosító és ellátási társaságok; hasonlóak a mi segélyegyesületeinkhez.)

A kongresszus utolsó ülését *Briand Arisztid közoktatási miniszter* elnöke alatt tartották, akinek beszédéből a következő mondatok figyelemre méltók: «Én azért jöttem ide, hogy kötelességemet teljesítsem. Mint a köztársasági kormány tagja vagyok itt s annak megbízásából mondok köszönetet a ligának tevékenységéért és velünk együtt való működéséért. A liga által s főképp a liga munkája által sikerült a szabad iskolák fejlesztése Franciaországban. A ligának köszönhetjük azt is, hogy a szabad oktatás az egész országra kiterjeszhető volt s ha a köztársaság egy nagy küzdelemben győzni fog, ez is onnét van, mert a felekezetenélküliség diadalmaskodott s e győzelemben nagy részük van Önöknek.

A mi kötelességünk az embert szabaddá tenni. Önök teljes oktatást kívánnak minden gyermek számára; de nem sajnálatos dolog-e, hogy a köztársaság 36 éve után, egy oly országban, mely forradalmakat szított a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméiért, még osztály- és kasztiskolák vannak, amelyeknek egy része kicsinyre, rövidre, szűkre és takarékosan van megszabva s oly embereknek van szánva, akik arra kárhoztatvák, hogy nyomorultan éljenek, mintha mondani akarnák: Ez a te fejednek elég, mint ahogy egy darab kenyérral meg kell elégedni a te gyomroddal!»

A miniszter azzal az ígérettel zárta beszédét, hogy a kormány minden alkalmat fel fog használni, hogy minden gyermek számára egyenlő oktatást teremtsen.

(Néhány nap előtt egyik nagy párisi lap, «Le Matin» pályáza. tot hirdetett a népműveltség terjesztésének legjobb intézményeire. 10,000 frankot fognak jutalmak gyanánt kiosztani.) Valóban irigylésre méltó tevékenység.

Gy. B.

IRODALOM.

Konrad Bitschins Pædagogik. Das vierte Buch des encyclopædischen Werkes: De vita coniugali von *Dr. R. Galle*. Gotha, 1905. IV. + 216.

Bitschin Konrad jegyzője volt a porosz Kulm városának a XV. század első felében (1430 körül). Eddig csak azt tudtuk róla, hogy egy nagy encyklopedikus munkát írt, s ebben a gyermeknevelés dol-